

RELACIONS DE FRANCESC ESPAÑOL AMB EL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

per Eduard Vives

L'any 1932, el Museu de Zoologia de Barcelona proveí tres places de conservadors, que foren cobertes per Francesc Español, Antoni Vilarrúbia i pel zoòleg terrassenc Domènec Ventalló. Coneixent Ventalló les aficions bioespeleològiques de Francesc Español, ben aviat el posà al corrent de les activitats que, als darrers anys el Centre Excursionista de Terrassa, estava realitzant i de la tasca de l'exploració sistemàtica de les cavitats subterrànies conegudes al Massís de Sant Llorenç del Munt i de la Serra de l'Obac.

Español demostrà molt d'interès a conèixer aquestes investigacions, i fou per aquest motiu que Ventalló el presentà a Marià Galí, un dels directius més destacats de l'entitat excursionista terrassenca. Marià Galí, que era un home molt actiu i preocupat per l'estudi de tots aquells temes referents a les ciències naturals, el posà en contacte amb els espeleòlegs terrassencs, i li mostrà, al mateix temps, l'interès perquè Español fes dins la programació del Centre Excursionista, una xerrada sobre la fauna cavernícola del Massís de Sant Llorenç.

El mes de desembre de 1933 tingué lloc la conferència a Terrassa, i resultà tan interessant que la directiva del Centre proposà, a Español, editar el text dins la publicació trimestral de l'Entitat. Així apareixia l'any següent a l'Arxiu del Centre Excursionista, en forma de dues notes, sota el títol «Contribució al coneixement dels coleòpters cavernícoles del Massís de Sant Llorenç del Munt». Curiosament, aquesta nota seria la primera publicació biospeleològica de Francesc Español.

A conseqüència d'aquests primers contactes amb el Centre Excursionista, Español començà a participar en les nombroses exploracions de les coves

i avencs del massís vallesà, juntament amb l'equip d'espeleòlegs del Centre Excursionista, i recol·lectant abundoses mostres de fauna cavernícola. Alguns grups d'aquests insectes foren estudiats, al Museu de Zoologia de Barcelona, pel mateix Español i pel seu veterà col·lega el Dr. Ricard Zariquiey, mentre que d'altres grups com els aràcnids, els isòpodes, els opilions, els col·lèmbols, etc. foren enviats per a llur estudi a reconeguts especialistes estrangers. Els resultats d'aquestes importants investigacions permeteren, ja als anys trenta, posseir un coneixement molt complet pel que fa a la fauna cavernícola de Sant Llorenç del Munt i de la Serra de l'Obac.

Fou al mateix any 1934 que Español conegué dos actius associats del Centre Excursionista dedicats a l'entomologia. Aquests joves terrassencs eren Joan Vives, el primer deixeble que tingué Español, i Maria Rambla, una noia de catorze anys que tot just començava a capturar els seus primers insectes. A partir d'aquests primers contactes, els dos joves entomòlegs visiten sovint Español al Museu de Zoologia de Barcelona, i aquest amb la seva bonhomia característica va anar cultivant l'afecció dels dos deixebles fins que arribaren els anys difícils de la guerra. Passat aquest malaurat període, Joan Vives reprèn la seva intensa dedicació als coleòpters fins arribar a ésser actualment un dels carabidòlegs més destacats, pel que fa a la fauna mediterrània i el deixeble més fidel a Español. Per la seva banda, la Dra. Maria Rambla ingressa a la Universitat de Barcelona, i és avui, sens dubte, l'especialista europea més notable en l'estudi dels opilions, i una gran autoritat mundial en la matèria.

Però les relacions d'Español amb el Centre Excursionista de Terrassa continuarien aprofundint-se, ja que en reprendre les activitats espeleològiques amb la Secció d'Investigacions Subterrànies del Centre, Español estudia gran part del material recol·lectat en nombroses campanyes realitzades per tota la península Ibèrica, i dóna a conèixer un bon nombre de noves espècies de coleòpters i moltes interessantíssimes noves localitzacions. Fruit d'aquestes noves relacions, dos associats més del Centre s'inicien en la biospeleologia, Antoni Serra i Eduard Vives.

En reconeixement a aquesta llarga i continuada relació tan fructífera amb el Centre Excursionista, l'any 1974 la directiva de l'Entitat decideix nomenar Francesc Español soci d'honor, i per tal motiu convoca un acte d'homenatge a la seva persona i a la seva tasca entomològica. Aquest tingué lloc el 29 de novembre del mateix any, als locals socials de l'entitat i amb l'assistència de familiars, nombroses autoritats acadèmiques, amics, deixebles i simpatitzants del mestre. Val a dir que amb aquesta emotiva celebració es retia el primer homenatge dels molts que després vindrien, a reconèixer la important tasca de tota una vida.

L'activitat estudiantina del Centre sobre la fauna cavernícola creix amb tanta intensitat durant els anys setanta, que l'Escola Catalana d'Espeleologia, no dubta a encarregar al Centre l'organització del VIè Simposi Català d'Espeleologia-Bioespeleologia durant el mes de desembre de 1977. No cal dir que Español formà part, immediatament, del Comitè Organitzador, el

qual treballà amb tant d'entusiasme i tant d'èxit, que aconseguí transformar el Simposi en un col·loqui internacional del més alt nivell, ja que, a la convocatòria terrassenca, hi acudiren nombroses autoritats internacionals estudioses de la matèria. Coincidint amb aquest Simposi es presentà també, per primera vegada, una exposició de fauna cavernícola vivent, que constituí un èxit clamorós i fou visitada per milers de persones.

Les activitats amb els nombrosos amics i deixebles que Español ha anat creant a Terrassa van en augment a partir dels anys vuitanta. treballs en comú, campanyes conjuntes, publicacions, cursets, recerques, etc. Tota una sèrie d'activitats a recer de la veterana entitat excursionista, conseqüent a la seva llarga tradició d'amor i d'estudi a la natura que han fet possible més de cinquanta anys de fructífera relació amb Francesc Español, el qual ha sabut fer honor a la seva condició de soci distingit col·laborant continuadament amb l'Entitat i desvetllant l'entusiasme i l'admiració de les joves generacions d'entomòlegs.